

Bunun içindir ki Dorlar hem tragedyayı hem de komediyayı kendilerine mal ederler (komedyaya Megaralılar sahip çıkarlar –buradakiler, kendileri demokrasiyle yönetildikleri sırada ve bu yüzden ortaya çıktığı gerekçesiyle; Sicilya’dan gelenlerse, Khionides ile Magnes’ten çok daha önce yaşamış olan ozan Epikharmos’un Sicilyalı olması gerekçesiyle–, Peloponnesos’daki bazı Dorlar da tragedyaya)¹⁹ ve kanıt olarak da adları gösterirler: Dorlar çevre yerleşkelere kendilerinin *kome*, Atinalıların ise *demos* dediklerini, yani komedyaya oyuncularının adlarını ‘eğlenmek’ fiilinden değil de, köylerde başıboş dolaştıklarından ötürü kentlilerce aşağılandıkları için aldıklarını söylerler.²⁰ Ayrıca kendilerinin ‘yapmak’ anlamında *dran* 1448b sözcüğünü kullandıklarını, Atinalıların ise buna *prattein* dediğini ileri sürerler.

Taklit etmedeki farklılıkların sayıları ve tarzları konusunda söylenebilecekler bunlar.

IV

Şiir sanatını genel olarak iki neden ortaya çıkarıyormuş gibi görünüyor ve bunların ikisi de doğal nedenlerdir. Nitekim hem taklit etme hem de herkesin taklitlerden hoşlanıyor olması, çocukluktan itibaren insanlarla birlikte gelişen bir özelliktir. (Öteki canlılardan da bu bakımdan ayrılırlar. Çünkü insan taklit etmeye en yatkın canlıdır ve ilk bilgilerini de taklit yoluyla edinir.) Bunun kanıtı ise gerçekte olan biten durumdur: Nitekim iğrenç hayvanların ve cesetlerin kendilerine bakmak acı verdiği halde, onların kusursuz tasvirleri çok hoşumuza gider.

Bunun nedeni şu: Öğrenmek yalnızca filozoflar için değil, öteki insanlar için de en haz verici şeydir; ancak berikiler, bundan daha az pay alırlar. Resimlere bakmaktan zevk almamızın nedeni, bakarken öğrenmek ve her

birinin neye ilişkin olduğu konusunda, bu mu yoksa şu mu olduğu konusunda, sonuç çıkarmaktır. Taklit edilen nesne daha önce görülmemişse, burada haz uyandıran taklit edilen şey değil, işin ustalığı, renk ya da bu tür başka bir nedendir.

Taklit eğilimi, harmoni ve ritim (dizelerin ritmin parçaları olduğu açıktır) bizde doğal olarak bulunduğu için başlangıçta özellikle bunlara karşı yeteneği olanlar adım adım ilerleyerek doğaçlamalar sonucunda şiir sanatını yaratmışlardır. 20

Şiir sanatı ozanların kişisel karakterlerine göre türlere ayrılmıştır. Nitekim daha soylu ozanlar iyi eylemleri ve iyilerin eylemlerini taklit ederlerdi, sıradan ozanlar ise kötülerin eylemlerini. Berikiler öncelikle yergiler söylerken, soylu ozanlar ilâhi ve övgü türlerini kullanırlardı.²¹ 25

Homeros'tan önce yaşamış hiçbir ozanın bu türden bir şiirini bilmiyoruz, ama pek çok ozanın yazmış olması da olasıdır. Bu türe Homeros'tan sonra rastlanır, örnek olarak onun *Margites*'i²² ve bu tür başka eserler verilebilir. Bu şiirlerde uyum gereği *iambik* ölçü²³ kullanılmıştır –ona hâlâ *iambik* ölçü denilmesinin nedeni, bu ölçü aracılığıyla insanlarla alay edilmesidir. Böylece eskilerin kimi kahramanlık ozanı, kimi de *iambos* ozanı olmuştur. 30

Homeros ağırbaşlı tarzların ustası olduğu gibi (nitekim yalnızca güzel eserler vermekle kalmamış, dramatik taklitleri de o yaratmıştır), komedya biçimini ilk oluşturan ozandır da; yergiler söyleyecek yerde gülünç olanı anlatmıştır. Bu nedenle *İlyada* ve *Odyseia* tragedya için 1449a neyse, *Margites* de komedya için odur. 35

Tragedya ile komedya ortaya çıktıktan sonra ozanlar

doğal eğilimlerine göre bu iki türden birini seçmiş, *iambos* ozanları komedyaya, destan ozanları da tragedyaya 5
ozan olmuştur; çünkü bu türlerin ötekilerden daha önemli ve daha değerli olduğu düşünülmüştür.

Tragedyanın türleri açısından artık bir yeterliğe ulaşmış olduğunu, gerek kendisini gerekse sahnedeki gösteriyi değerlendirerek ele almak ayrı bir konudur. Başlangıçta doğaçlamalardan doğan tragedyaya (hem tragedyaya hem de komedyaya böyledir; ilki *dithyrambos* oyunlarından, öteki bugün bile pek çok kentte varlığını sürdüren *phallos* gösterilerinden²⁴ gelir) gittikçe mükemmelleşerek yavaş yavaş gelişmiştir. Pek çok değişiklik geçirmiş ve gelişmesini kendi doğasını kazandığında tamamlamıştır. 10 15

İlk kez Aiskhylos oyuncuların sayısını birden ikiye çıkarmış, koronun işlevini azaltmış ve başrolü diyaloga vermiştir. Sophokles ise oyuncuları üçe çıkarmış ve sahne tasarımını getirmiştir. Ayrıca uzunluk bakımından da bir değişiklik olmuş, kısa öykülerden uzun öykülere geçilmiştir; *satyr* oyunlarından²⁵ gelen gülünç dilin değişmesiyle de nihayet bir ağırbaşlılık kazanmıştır tragedyaya. Ölçüde ise *tetrametrenin*²⁶ yerini *iambik* ölçü almıştır. Önceleri *satyr* oyunları ile ilişkili ve dansa daha yakın olduğundan *tetrametreyi* kullanan tragedyaya, işin içine konuşma girdiğinde kendi doğasına uygun ölçüyü de bulmuştur. Çünkü ölçülerin içinde konuşmaya en uygun olanı, *iambik* ölçüdür. Bunun kanıtı, gündelik konuşmalarda en çok *iambik* ölçünün kullanılmasına karşılık, *heksametrenin*²⁷ yalnızca dil uyumu dışına çıkan pek az durumda kullanılıyor olmasıdır. Yanöykülerin²⁸ sayısı ve 20 25